

Titel: Overvågning af tinksmed <i>Tringa glareola</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A139	Version: 1	Oprettet: 14.03.2013
Forfattere: Stefan Pihl, Thomas Eske Holm, Johnny Kahlert & Bjarne Søgaard Aarhus Universitet	Gyldig fra: 14.03.2013		
	Sider: 9		
	Sidst ændret:		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode	3
2.2 Udstyr	3
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata	3
2.3.2 Observationer	4
3 Databehandling	5
4 Kvalitetssikring	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataindsamling	5
5 Referencer	6
6 Bilag	6
6.1 Feltskema	6
7 Oversigt over versionændringer	9

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende tinksmed. Denne TA bygger overvejende på den tekniske anvisning til overvågning af ynglefugle under NOVANA i perioden 2004-2009 (Pihl & Kahlert 2004).

Tinksmed er en fåtallig ynglefugl i Danmark, som findes i Jylland i åbne uforstyrrede hedemoser og fugtige hedestrækninger med små søer. Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1. Bevaringsstatus for tinksmed blev vurderet ugunstig ved en foreløbig vurdering af national bevaringsstatus for fuglearter i 2003 (Pihl m.fl. 2003).

2 Metode

Overvågning af tinksmed foretages af Naturstyrelsens (NST) enheder gennem optællinger af ynglepar i potentielle yngleområder, Intensiv 1. Overvågningen består af basisovervågning og en udvidet overvågning.

Basisovervågning

Basisovervågning omfatter bestandsførelse og udbredelse.

Udvidet overvågning

Da national bevaringsstatus foreløbig er vurderet som ugunstig for tinksmed (Pihl m.fl. 2003), gennemføres udvidet overvågning.

Den udvidede overvågning udføres, så længe national bevaringsstatus for arten er vurderet som ugunstig. Ved besøg måles og vurderes nedensående parametre:

- vegetationshøjde
- afstand til buske og træer som er over 1,5 m høje
- afstand til vand
- menneskelig aktivitet

2.1 Tid, sted og periode

Tinksmed eftersøges både i og uden for EF-fuglebeskyttelsesområder.

Overvågning af arten gennemføres ved en optælling af yngleaktive par i perioden 15.-31. maj. Dage med vedvarende regn, tåge og eller stærk blæst er uegnede til disse observationer.

Lokaliteter, der undersøges for ynglende tinksmed, består af kendte ynglelokaliteter for arten siden 1980 samt potentielle ynglelokaliteter med konstateret forekomst af tinksmed. Potentielle områder udgøres af åbne uforstyrrede hedemoser og fugtige hedestrækninger med små søer til ungernes fouragering.

Overvågning af habitatparametre på levesteder med aktive ynglear af tinksmed foregår i perioden 10. – 30. august, når fuglene har forladt yngleområdet, hvis ikke parametrene er registreret i forbindelse med optælling af ynglefuglene.

2.2 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kort eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over kendte og potentielle ynglelokaliteter. Oversigten udarbejdes på baggrund af den lokale viden i NST-enhederne suppleret i rimeligt omfang med viden om tinksmedens forekomst i Danmark herunder offentliggjorte artikler, atlaskortlægning, DOFs projekter Sjældne og Truede Ynglefugle (DATSY) og DOFbasen, eller kontakter til lokale eller DOFs artscaretaker. Oversigten holdes løbende ajourført og danner grundlag for følgende års overvågninger af arten.

Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed og dato registreres på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Kort- og Matrikelstyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx "Hedemose 2 km syd for Hanstholm".

Arealet, hvor arten planlægges eftersøgt, indtegnes som polygon på feltkort (landkort eller ortofoto). Det undersøges på Danmarks Naturdata hvorvidt der har været foretaget en overvågning af arealet tidligere. Hvis arealet tidligere har været overvåget, downloades den tidligere optællingsrute fra Danmarks Naturdata og indtegnes i polygonen på feltkortet.

Hvis arealet ikke har været overvåget tidligere indtegnes en optællingsrute, som planlægges at blive gennemgået. På denne måde får inventøren mulighed for at overvåge alle småsøer og fugtige lavninger, som kan være hjemsted for tinksmed.

2.3.2 Observationer

Området gennemgås efter den på forhånd fastlagte rute, dog således at ruten modificeres i felten, såfremt området er exceptionelt tørt eller fugtigt. På ruten skal alle småsøer og fugtige lavninger gennemgås. Den modificerede rute indtegnes på kort, hvis den fraviger fra den på forhånd fastlagte.

Der angives i feltskemaet en position for det punkt, hvorfra fuglene er observeret. Hvis der observeres fugle fra flere observationspunkter, udfyldes et feltsskema for hvert observationspunkt. Observationer af tinksmed indtegnes på feltkortet med forskellige signaturer for stationære par, stationære enlige fugle og flyvende fugle. Yngleadfærd i form af parringsflugt, territorial adfærd o. lign. markeres ligledes. Ud fra de forskellige signaturer opgøres herefter antallet af sikre, sandsynlige og mulige ynglepar. Definitionerne på disse kategorier følger med enkelte tilføjelser Grell (1998).

Sikkert ynglefund:

- Tydelig afledningsadfærd hos gamle fugle
- Fund af frisk brugt rede fra samme art
- Gamle fugle, der flyver til og fra rede under omstændigheder, der tyder på, at reden er besat
- Øvrige omstændigheder, der tyder på, at en rede er besat
- Rede med æg eller friske æggeskaller
- Rede med unger eller dununger
- Ungeførende adfærdige fugle

Sandsynligt ynglefund:

- Syngende hørt i ynglesæsonen
- Fugle (eller par), der tilsyneladende hævder territorium
- Parringsadfærd
- Engstelig kalden fra gamle fugle, der gør det sandsynligt, at der er rede eller unger i nærheden
- Redebyggende fugle
- Fugle, der samler redemateriale eller ses med redemateriale i næbbet

Muligt ynglefund:

- Fugle set i yngletiden i mulig ynglebiotop uden at noget tegn på ynglen i øvrigt er bemærket.

Observationer af tinksmed skal altid positioneres med UTM-kordinater (UTM32/Euref89). Positioneringen kan foretages direkte ved at anvende GPS under optælling eller indtegne positionen på et kort eller ortofoto. Hvis

observationer indtegnes på kort eller ortofoto positioneres punkterne efterfølgende ved hjælp af GIS.

Det overvågede areal indtegnes på kort til digitalisering som polygon i Danmarks Naturdata.

3 Databehandling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen og tinksmed i Danmarks Naturdata under Danmarks Miljøportal.

Her findes også nærmere oplysninger om indtastning og redigering af data samt dataflow under "Vejledninger" og "Brug af systemet".

Registreringer af tinksmed, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for relevante myndigheder eller blive indtastet i Danmarks Naturdata.

Ved indtastning i databasen overføres det overvågede område fra feltkort til databasen. På kortet markeres observationspunkter. Hvis overvågningen er foretaget ud fra oplysninger fra DOF om vækstmiljøholdte ynglepar, angives ved indtastning ingen lokalitet men blot området, som fx Nordsjælland. Der indtegnes en polygon på $10 \times 10 \text{ km}^2$, som dækker den enkelte observation.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

I forbindelse med håndtering af naturdata er der defineret en kvalitetssikringsprocedure, der omfatter selve indtastnings- og redigeringsprocessen, men også det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data på kommunalt, regionalt og fagdatacenterniveau og understøttelse af systemet. Se nærmere oplysninger herom i Danmarks Naturdata under "Vejledninger" og "Kvalitetssikrings-flow".

Der vil desuden blive udarbejdet en datateknisk anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i naturdatabasen. Nærværende TA vil blive opdateret med et link til den datatekniske anvisning, når denne foreligger.

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Madsen, J. & Bregnballe, T. (2003): Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet 2003. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU, nr. 462. 130 s.

Pihl, S. & Kahlert, J. (2004): Teknisk anvisning for overvågning af ynglefugle. 2.0. Danmarks Miljøundersøgelser. - Teknisk anvisning fra DMU's Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur (F1). 9 s.

Søgaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K. E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T., Madsen, J., Baatrup-Pedersen, A., Søndergaard, M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, T., Buttenshoen, R.M., Fredshavn, J., Aude, E. & Nygaard, B. 2005. Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle omfattet af EF-fugle-beskyttelsesdirektivet. Faglig rapport fra DMU, nr. 457, 2. udgave. 462 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	TINKSMED feltskema	NOVANA
-----------	--------------------	--------

Version 1 gældende fra 14.03.2012

Stamdata	
Dato:	Hemmeligholdt par: Ja ☐ Nej ☐
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn:
Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Danmarks Naturdata

Overvågningsdata					
Mulig ynglelokalitet besøgt, men ingen ynglefugle registreret ☐					
Antal ynglepar			Observationspunkt		Bemærkninger (f.eks. antal rugende fugle, unger mv.)
Sikkert	Sandsynligt	Muligt	UTMx	UTMy	

Menneskelige aktiviteter på ynglelokaliteten (sæt ring om aktiviteter):

Helårsbeboelse, Fritidshuse, Anden beboelse, Færdsel til fods/cykel, Færdsel til hest, Færdsel med motorredtøj, Færdsel med løs hund, Luftrafik, Træfældning, Anden hugst, Tilplantning, Rensværk, Dyrkning af areal, Afgræsning med husdyr, Anden landbrugsmæssig anvendelse, Militær anvendelse, Jagt, Fiskeri fra kyst/land, Fiskeri på vandflade, Rensfiskeri, Bådsejlad med motorkraft, Bådsejlad uden motorkraft, Brænde-sejlad, Anden sejlad, Bortledning af vand, Tilledning af vand, Anden aktivitet, Ingen aktivitet

Vegetationshøjde

Andel af ynglelokaliteten med en vegetationshøjde på 0-15 cm:

0-5% 5-10% 10-30% 30-75% 75-100%

Andel af ynglelokaliteten med en vegetationshøjde på 16-30 cm:

0-5% 5-10% 10-30% 30-75% 75-100%

Andel af ynglelokaliteten med en vegetationshøjde på mere end 30 cm:

0-5% 5-10% 10-30% 30-75% 75-100%

Vandregime

Andel af ynglelokaliteten dækket af vand (%): 0-25 26-50 51-75 76-100

Afvanding. Ud fra luftfotos og en vurdering i felten angives på nedenstående skala fra 1-5 (sæt ring om det rigtige tal), hvor stor effekt afvanding har på vegetationens sammensætning af arter.

1) Ingen afvanding. Intakt og veludviklet fugtigbundsvegetation. Der er ikke tegn på afvanding i form af grøfter eller dræn.

2) Nogen afvanding. Fugtigbundsplanter udbredte. Der er tegn på afvanding, fx i form af perifere eller ikke-funktionsdygtige grøfter, men vegetationen er stadig domineret af arter knyttet til fugtig og våd bund.

3) Afvanding tydelig. Fugtigbundsplanter pletvist. Afvandingen er tydelig, fx i form af udrettede vandløb, fungerende grøfter eller drænrør. Der er dog stadig forekomst af arter knyttet til fugtig og våd bund i større partier.

4) Afvanding udbredt. Fugtigbundsplanter hist og her. Afvandingen er ganske udbredt, fx med fungerende og evt. nyligt vedligeholdte grøfter eller dræn på arealet. Vegetationen er domineret af tørbundsplanter, med spredte forekomster af arter knyttet til fugtig og våd bund.

5) Fuldstændig afvandet. Fugtigbundsplanter mangler. Arealet er afvandet fuldstændigt og arter af planter knyttet til fugtig eller våd bund mangler.

Afstand fra rede/territorium til buske og træer som er over 1,5 m høje (m)

0-50 51-100 101-150 151-200 201-250 251-300 >300

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:

Udgået 1. april 2017